

2a
edició

Les venjances de Tallendre

Jordi Frabad

Constança. M'ha costat dos anys aprendre a escriure. En sé
gràcies al meu fill Aniol. Vaig voler aprendre'n perquè la

covardia m'

dos de fo

Sé què

que tot a

J

ca

sa

anem

Les venjances de Tallendre

anem

narrativa

Les venjances de Taltendre

JORDI FRABAD

anem
EDITORS

anem narrativa 6

Les venjances de Tallendre

© del text: Jordi Frangioni Abad

Primera edició: març de 2019

Segona edició: febrer de 2020

© Anem Editors, SL

Edició, disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

www.anemeditors.com · contacte@anemeditors.com

Imprès a GoPrinters (La Seu d'Urgell)

DL L 224-2020

ISBN 978-84-121359-4-7 (Anem Editors, SL)

ISBN 978-99920-65-20-4 (Anem Editors)

Tots els drets reservats.

Sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, queden rigorosament prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment.

*Al cel hi veig un núvol,
és blanc i brillant;
alguna cosa em diu que ets tu.*

Déu va dictar els deu manaments. L'home va escriure l'on-
zè: *Compliràs venjances, perquè amb elles entraràs al regne
de les satisfaccions.*

Basada en fets reals, aquesta història és fruit de la imagi-
nació. Qualsevol semblança amb la realitat és pura coinci-
dència.

Bellver, 21 de març de 2009

Era el primer dia de primavera. El sol, brillant i resplendent, semblava que volgués donar-li la benvinguda. Però als cims, la blancor de la neu encara era ben present i si en un moment donat s'hagués girat aquell vent del nord traïdor, segur que hauria tornat el fred viu esclafant la bonança que flotava en l'ambient.

Tres cotxes, un d'ells fúnebre, encaraven la recta camí de Talló. La silueta de l'església de Santa Maria emergia, orgullosa, enmig dels camps que començaven a verdejar. Al fons quedava el congost que separava el Cadí de les Penyes Altes i el Moixeró; un congost que s'endinsava en una profunda gola cap a la font de l'Inglà i del coll de Pendís. Els tres vehicles van aturar-se davant la porta principal del cementiri. El xofer i l'ajudant del cotxe fúnebre van desplegar una espècie de llitera on van dipositar el fèretre; un cop assegurat van enfilear el camí empedrat que s'introduïa cap endins. Els seguien la Marta amb els seus dos fills bessons, l'Aurora i en Ricard, i la Irene, una amiga íntima acompanyada del seu marit, l'Albert. Mentre creuaven el cementiri deixaven a dreta i esquerra nínxols amb una barreja de noms autòctons i forans, signe clar de l'arribada a la comarca, a finals dels anys cinquanta, d'immigració procedent de diverses parts del territori peninsular.

El camí moria davant la paret lateral de la nau central. Hi havia, collades, unes grans lloses de marbre negre amb

el nom de la gent de la contrada que havia caigut en els diferents conflictes bèl·lics dels darrers dos segles. La Marta, en veure-les, va arrufar el nas; just al costat hi havia el nínxol on reposava enterrada la seva mare i on aquell dia també rebria sepultura el seu pare. «Si ho veiés, segur que es remouria...», va pensar. Quan van enterrar la seva mare, aquella placa commemorativa no hi era; estava plenament convençuda que el seu pare ho hauria prohibit. Si més no, la presència dels noms referents a la Guerra Civil, perquè ell els considerava una colla de traïdors, de comunistes irredempts; un grapat d'àcrates que havien matat en pro del desordre i de l'anarquia. Ella no hi estava gaire d'acord, per no dir gens ni mica, amb aquells pronunciaments del pare, però els havia respectat. Els seus fills segur que posarien el crit al cel si l'haguessin sentit. Ells eren nascuts en democràcia, i poc en sabien de les activitats fosques del seu avi.

Just al costat de les lloses ja els esperaven els enterramorts, acompanyats per la Juanita. Feia potser cinc anys que no s'havien vist amb la Marta, però encara mantenia el mateix rostre, amb aquella particular expressió d'honradesa. Amb ella hi havia una parella que li va semblar que no coneixia o que, com a mínim, no recordava. Tots dos superaven, de molt, els setanta anys, o almenys això li va semblar. Darrere d'ells, el capellà.

Malgrat que la missa s'havia fet al tanatori de les Corts de Barcelona, amb la capella plena a vessar i amb molta gent a fora, la Marta va voler fer un últim res a peu de tomba. El que no s'esperava era trobar-hi ningú del poble: el seu pare no havia deixat gaires bons records entre els veïns.

La Marta es va atansar a la Juanita per agrair-li l'assistència. Aquesta, un cop donat el condol, es va girar cap on romania el matrimoni que l'acompanyava:

—Mira, aquests són en Pere Moré i la Roseta, la seva dona,

propietaris de Cal Prats, uns dels pocs que encara viuen a dalt, a Tallendre —Dit això la seva mirada es va dirigir als dos joves—. No em diràs que...

La Marta va entendre de seguida la pregunta:

—Sí, aquests són els marrecs que fa molt de temps van córrer per aquí: en Ricard i l'Aurora. Ells amunt, i nosaltres avall... —digué amb un lleu somriure conformat.

La Marta va centrar de nou la mirada cap a la parella que acompanyava la Juanita. Ella semblava bastant més jove que ell; encara que aquella apreciació no es corresponia del tot amb l'aspecte que mostrava. Els cabells, contundentment negres i estirats cap enrere —tant, que semblava que en qual-sevol moment li podrien arrencar la pell de la cara—, es recollien en un monyo a l'alçada del clatell. El front, alliberat, era tan ample que ajudava encara més a allargar aquella cara eixuta. La boca, de llavis primis i apressats, dibuixava una fina línia entre les ensorrades galtes. Tota ella destil·lava un cert aire força sinistre.

La Marta va notar la força de la seva mirada severa dins seu. Per uns moments es va sentir feble davant d'aquell espectre.

—Gràcies per venir —agraí la Marta, recomponent-se; li sonava el nom, però no els rostres i menys aquell—. Aquests són els meus fills, i ells, la Irene i l'Albert, uns molt bons amics.

—Sentim molt la pèrdua. El seu pare i jo, vaja, nosaltres —va dir assenyalant la dona que l'acompanyava— érem bons amics.

En veure que aquella figura no desenganxava els llavis se la va mirar:

—Roseta... Que no dius res? —hi havia un xic de recriminació en les seves paraules. Un fred somriure va ser la seva resposta.

La Marta va quedar parada per aquell comentari. Desconeixia aquella amistat. De fet, desconeixia tantes coses del pare...

El so d'una tos fingida els va fer adonar que el mossèn, una miqueta ignorat fins aleshores, s'esperava. Volia començar d'una vegada.

Va ser un acte curt, sobri. En acabar, els enterramorts es van disposar a col·locar el fèretre dins el nínxol.

—L'últim fill de bagassa que va al forat! —crià una veu des de l'entrada, trencant el moment de recolliment i el silenci en què estaven immersos els assistents.

—Deixa els morts en pau! —contestà, irat, en Pere Moré.

—A l'infern la tindrà tota! —va ser la resposta d'aquell espontani inesperat, mentre se n'anava amb una riallada foteta.

—Qui és aquest? —va preguntar la Marta, clavant-li una mirada ferotge.

—És en Pau Castanyer —li va contestar en Moré—. Sembla mentida que històries passades, de fa molts anys, encara estiguin tan vives i els seus protagonistes tan morts... —ho deia brandant el cap i amb la mirada a terra.

L'Aurora i en Ricard, sorpresos, contemplaven l'escena sense dir res; sabien que no era el moment de fer preguntes sobre aquelles històries a les quals es referia.

—És així com s'acomiaden els morts, aquí? —va demanar, astorat, el capellà. La pregunta no era per fer gràcia. El pobre havia quedat amb el rostre totalment pàl·lid.

—Ai, mossèn, encara fa pocs dies que és entre nosaltres. A poc a poc ja anirà veient com funcionem per aquí. En aquesta comarca la memòria és viva i el perdó car, molt car. —El comentari de la Juanita comptava amb un deix de cansament.

Després de la inesperada escena i sense més incidents, els enterramorts van acabar la feina. El capellà se'n va anar sense quasi badar boca, acompanyat dels Moré. Eren les dues del

migdia i la Irene i l'Albert van considerar que ja era hora de tornar a Barcelona i deixar la família a soles per acabar de passar el dia.

Ja amb el cotxe en marxa, la Marta es va dirigir a la Juanita:

—Voldria anar a casa. M'hi pot acompanyar?

—I és clar que sí! —va dir, servicial.

—Doncs som-hi. Pugi al cotxe. Nois, vosaltres passeu darrere, deixeu a la Juanita que sigui al meu costat —ordenà la Marta.

—Una dona de caràcter, aquesta Moré —va comentar, esperant que la Juanita li fes cinc cèntims sobre qui eren, però ella simplement es va limitar a arronsar les espatlles.

El jardí mostrava senyals de deixadesa. La gespa, seca encara pels efectes de l'hivern, tenia un color groguenc, i els arbres despullats, que no s'havien podat, semblaven estranyes criatures a punt d'atacar; només els avets conservaven una presència digna. Feia cinc anys que la casa estava deshabitada. La Juanita i el seu marit, després d'estar-hi de lloguer durant vint-i-cinc anys, l'havien abandonada arran de l'accident que havia sofert ell, i que l'havia deixat en un estat vegetatiu. Ells ocupaven la part de baix, i la de dalt era reservada a l'amo; eren com una espècie de masovers.

—Com es troba en Pepet, Juanita? —va preguntar la Marta, mentre feia girar la clau al pany.

—Com el primer dia després de l'accident. És a dir, tot igual. Els metges ja no em donen cap esperança. Qualsevol dia deixarà de respirar i tot s'haurà acabat... —La seva veu era trista i conformada alhora.

—Em sap molt greu, Juanita. Potser el que ara diré no sigui del tot correcte, però per estar en aquestes condicions millor seria que passés el que vostè augurava al final.

—Sí, potser sí —es va limitar a dir, assentint—. Sento el que ha passat al cementiri... La gent aquí no oblida fàcilment.

—No pateixi, en soc conscient. Per això fa tant de temps que no traïem el cap per aquí. De fet, els meus fills no hi pujaven des que tenien sis o set anys, crec.

—Sí, recordo aquella vegada que el seu pare ens va demanar de passar un cap de setmana a casa. El que no entenc és que no es repetís.

La Marta no va fer cap comentari, no valia la pena entrar en detalls. Darrere, els seus fills escoltaven la conversa amb atenció. De fet, a l'Aurora aquell comentari de la Juanita va fer-li emergir un record del qual ningú era sabedor i que, durant temps, l'havia angoixada.

La conversa de les dones es va interrompre amb el clac del pany. La Marta, una mica temorosa, va obrir la porta, que va fer un lleuger gemec. Una polsegosa i gèlida bafarada va sortir esperitada. Semblava que hagués estat esperant tot aquell temps darrere la porta. L'espessa negror no deixava veure res més enllà d'un parell de figures blanques, que semblaven fantasmes guardians. La Juanita es va avançar tot deixant marcades les seves petjades en la pols de terra. Amb un gest enèrgic va retirar els llençols que cobrien el parell de butaques que eren arran de l'entrada. Un núvol de partícules de pols atrapades per la llum que entrava del carrer ballaven com embogides.

La Marta i els seus fills, amb gestos dubtosos, mirant a tort i a dret, entraven a mesura que la Juanita anava obrint els porticons i els raigs de llum groguenca tenyien les estances. Tot semblava com congelat, com si la vida hagués fugit d'aquella casa fes molt de temps. La pols, omnipresent, ho omplia tot, i havia fet que els llençols blancs agafessin un color marronós.

—Buf... Aquí cal una bona neteja —reconegué la Marta.

Acabada la volta per la planta principal i un cop van dei-

xar els mobles sense llençols, van disposar-se a pujar al pis de dalt, on hi havia les habitacions. La Juanita, que s'havia avançat per anar traient llençols, ja baixava cap avall.

—Bé, Marta, si no faig falta, me'n vaig —va dir prudent, com sempre.

—Vagi, vagi, Juanita. Nosaltres acabarem de mirar-ho. Moltes gràcies per tot —li agrai la Marta una altra vegada.

Els records se li amuntegaven durant la passejada per les habitacions.

—En aquesta jo havia dormit de petita, després la van ocupar els nens. En aquella la mare cosia, a l'altra... —rememorava amb un fil de veu per si mateixa.

Finalment va obrir la porta de l'habitació principal, la dels seus pares. Un lleuger calfred li va recórrer l'espatlla quan va clavar la mirada en la capelleta que feia servir el seu pare, un home profundament creient. Com si anés a càmera lenta, s'hi va acostar. Un gran respecte l'envaïa. Va enretirar els llençols que cobrien el parell de reclinatoris —la Juanita se'ls havia deixat—, i, amb mans tremoloses, els va acaronar. El vellut vermell va tornar-li aquella sensació de suavitat que guardava en el record. Va alçar la mirada, amb una calma extrema, com si no volgués molestar, i va destapar la imatge de Jesucrist crucificat.

Darrere seu, l'Aurora observava en silenci. Amb prou feines podia respirar. Aquella por, aquells records, li tornaven com onades que, a cada instant, s'anaven fent més grans.

—Filla, què et passa? —va preguntar la Marta, veient la pal·lidesa al seu rostre.

—Res, mare. M'han vingut records que pensava que ja tenia superats.

—Però si aquí a penes hi has estat! —va dir, sorpresa.

—És que no he explicat mai les coses que em van passar durant aquella maleïda estada...

—Aurora... Em sorprens. Què et va passar?

—Ai, mare, és que ja fa tants anys. I potser és una ximpleria... —L'Aurora dubtava de continuar, però la seva mare, assentint amb el cap, li va donar la petita empenya que necessitava per fer-ho.

—Recordo que érem en una plaça del poble. Hi havia ball; era festa major. De sobte, em van venir ganes de comprar-me uns caramels. Tu vas donar-me unes monedes i jo, tota contenta, vaig anar cap a la botiga que hi havia a la cantonada. En entrar-hi, la senyora que despatxava va somriure i, abans de demanar-me què volia, em va preguntar de quina casa era. Jo, molt confiada, li vaig contestar que de Cal Pons. El seu somriure dolç i amable va quedar glaçat, i els ulls se li van ennegrir. Es va girar i, amb una veu molt severa, em va dir que allà no hi havia res per a mi, que fes el favor de sortir immediatament. —L'Aurora va fer una pausa per agafar aire. Se li notava, en la tremolor de la veu, el neguit que li causava explicar aquella història—. Quan vaig tornar, vosaltres ja havíeu marxat de la plaça i vaig anar a casa perquè volia explicar a l'avi què m'havia passat. Vaig pujar fins aquí i, en obrir la porta, el vaig trobar agenollat davant aquesta figura. En sentir-me entrar es va girar, tenia la mirada perduda i freda. Amb la mà em va fer el gest, quasi violent, perquè abandonés l'habitació. T'ho asseguro, mare, aquelles dues mirades, sobretot la de l'avi, van marcar-me durant molt de temps... La por per aquest lloc es va apoderar de mi.

—Però, per què no me'n vas dir res?

—Perquè segur que hauries dit que eren manies, bajanades meves. Hi ha moltes coses que, tant jo com el meu germà, volem saber. Tenim preguntes per fer-te. Què ha passat, avui al cementiri? Qui era aquell personatge? A què venien, aquelles paraules? I unes quantes coses més que estan en l'aire... Moltes vegades he tingut la sensació de no saber res de

nosaltres, de la nostra família. L'avi, ja ho saps prou bé, no obria mai la boca. Gairebé era un desconegut, i sobretot des de l'últim ingrés en aquella residència.

La Marta es mirava la seva filla pensant que potser tenia raó, que potser ja era moment de posar negre sobre blanc en algunes qüestions. Va notar com se li clavava al clatell la mirada del seu fill, en Ricard, que s'havia quedat escoltant la conversa al pas de porta.

—Anem a dinar —va tallar la Marta.

—Però mare!

—Asseguts a taula parlarem —va sentenciar.

Van escollir la taula que quedava més enretirada. Ningú no els havia mirat, eren ja uns perfectes desconeguts al poble, però així i tot la Marta no volia que cap orella indiscreta captés la conversa que tindrien al cap d'alguns moments. Quan el cambrer es va retirar amb la comanda, va començar l'explicació:

—En acabar la Guerra Civil, el vostre avi va esdevenir alcalde de Talltendre i Ordèn, uns poblets situats allà dalt —deia mentre assenyalava, amb el dit, cap al nord—. Era del bàndol guanyador i això els veïns no ho acceptaven de bon grat, encara que no tenien més remei que fer-ho.

—O sigui, que era un alcalde franquista, no? —va interrompre en Ricard, amb mirada ferrenya.

—No m'agrada dir-ho així, d'aquesta manera. Sembla un insult. —La veu de la Marta denotava una certa indignació. Al cap i la fi era el seu avi, mereixia un respecte. En Ricard va moure el cap, estalviant-se de fer cap comentari.

—Va ser-ho durant uns sis anys —va prosseguir la Marta—. Ho va ser fins que el van destinar al govern civil de Barcelona. Va ser llavors quan va vendre la casa de Talltendre i va comprar aquesta.

—I, pel que hem vist, no va deixar gaire bon record...
—tornà a interrompre en Ricard, amb to insidiós.

—És que avui no són criticats alguns alcaldes, també?

—La Marta va saltar com si una fuetada li hagués colpejat l'esquena.

—Mare, els alcaldes poden ser criticats per la seva gestió, perquè han fet coses que no agraden a alguns sectors de la població o per mil i una coses més. Però que en el dia del seu enterrament es pugui sentir el que hem sentit avui... Aquelles paraules estaven carregades d'odi, mare, un odi profund, i qui les ha pronunciades era jove, com nosaltres —argumentava en Ricard, descontent amb les explicacions que, de moment, els donava sa mare.

—Ja heu sentit la Juanita, aquí el perdó és molt car. Per no dir impossible.

—Mare, que parlem de diferents generacions. Em vols dir que les rancúnies passen de pares a fills, a nets, i així fins a l'eternitat? —li feia veure en Ricard, cada vegada més molest.

—Ja heu vist l'exemple...

—Doncs jo vull saber més coses, el perquè d'aquest odi —va tallar en Ricard.

—Estic d'acord amb ell —afegí l'Aurora, tota decidida.

—Però quina dèria us agafa ara? Quina necessitat en teniu? A més, us comunico que posaré a la venda aquesta maleïda casa de seguida. —La Marta començava a estar cansada d'aquella conversa i pensava que potser no hauria d'haver obert el pot de les misèries de son pare.

—Doncs hauràs d'esperar-te —l'advertí en Ricard—. A l'estiu pujaré i començaré a estirar el fil. No me'n sé estar. Ho sento, mare, però ja és una cosa que em puja de dins. És una curiositat que ara mateix em crema.

—Jo t'acompanyaré —deia l'Aurora, mirant sa mare.

La Marta va entendre que no els podria dissuadir de les

seves intencions. Aquell estirabot del cementiri havia obert la seva curiositat. De moment valia més deixar-los dir i, arribat el cas, ja provaria d'aturar-ho. De totes maneres, no els ho havia explicat tot, s'havia guardat la part més fosca: el seu pare era un profund creient, quasi un fonamentalista. Les seves lleis eren Déu, l'ordre i la pàtria, i les aplicava en tots el sentits de la seva vida, tant amb gent desconeguda com amb la mateixa família. Recordava que allò havia anat *in crescendo* sobtadament, d'un dia per l'altre, com si un vent gelat s'hagués endut el poc amor i afecte a casa seva. Al final, ni la seva mare, que morí en aquell desgraciat accident, no entenia res.

A la Marta encara li ressonaven les paraules que li va dirigir el dia que els anunciava la seva separació d'aquell home fosc i malvat, el pare dels seus fills, que només feia que enllitar-se amb dones del seu entorn, provocant que la vergonya i el fàstic no la deixessin viure. El seu pare, sever, li va preguntar què havia fet al seu marit per arribar fins a aquell punt. «Perquè segur que alguna cosa li deus haver fet. Un home no deixa la seva dona per qualsevol cosa», va sentenciar. Paraules agres, fredes i de menyspreu. La Marta, indignada, li va respondre que no la deixava ell, que era ella qui feia el pas, i en sentir allò ell li clavà una mirada punyent i sense dir res se'n va anar.

Aquelles van ser les últimes paraules que van intercanviar-se en quinze anys. Durant tot aquell temps —d'això se'n va assabentar després—, ell havia estat en un parell de residències. De totes dues, n'havia estat expulsat per maltractaments psicològics i físics al personal i a més residents. Un dia va rebre la trucada de l'Hospital Clínic, d'on li comunicaven que tenien ingressat el seu pare i li demanaven que s'hi presentés immediatament per tal de fer-se'n càrrec. Només sortir de l'hospital el va ingressar a la residència on va acabar morint, no sense estalviar-se més d'un viatge per calmar l'ànim dels

treballadors i per desembutxacar diners de més perquè la direcció es mostrés comprensiva amb la situació i el pacient.

No, això no ho podia explicar als seus fills, n'estava convençuda. De vegades havien preguntat coses, però se'n sortia com podia. Una de les últimes vegades que el van visitar, ell ni tan sols els va mirar: es va limitar a mantenir la vista a terra i resar, una vegada rere una altra, el parenostre. Els nens encara eren petits, però tot i així no es va estalviar les seves preguntes després de la visita.

—Mare, que ens escoltes? —L'Aurora se la mirava—. És tard. Hem d'arribar a Barcelona abans de les nou. Tinc uns papers per repassar i he de passar un correu al meu cap.

Sense fer cap comentari, la Marta es va aixecar. Després de pagar el compte van sortir al carrer. Ja eren les cinc i una lleugera brisa refredava l'ambient. Per dins seu, la Marta sentia una veu que cridava insistentment que aturés aquella dèria dels seus fills, que no els deixés furgar en el passat. El seu pare més d'un cop li havia dit que el passat era com la merda, que com més la remenaves més pudor feia, i potser no li mancava raó.

Tallendre, gener de 1882

Un esglai li va prémer l'estómac i va despertar-lo. En obrir els ulls, la foscor que dominava el poble li mostrava que encara no eren les set. A fora, el vent del nord bufava amb força, fent tremolar els vidres prims, i fins i tot s'escolava per les juntes de la finestra fent bellugar les cortinetes. L'Isidre remolejava tot intentant tornar a conciliar el son, però era inútil: la son havia marxat espantada pel maleït esglai que l'havia despertat. «Mal auguri, aquest temps», es va dir mentre s'aixecava per mirar per la finestra i contemplar que la borrufa era intensa. Si la vida en aquell poble ja era complicada de per si, només faltava que aquella ventada gèlida acabés de fer-la del tot impossible.

Va deixar de contemplar l'espectacle hivernal i va centrar-se en l'assumpte que al cap d'unes quantes hores hauria de tractar a l'ajuntament, del qual era l'alcalde, i que estava segur que portaria problemes.

Amb les espelmes enceses i amb un pas entre cansat i dubtós, es va dirigir cap a la cuina. La Constança, ajupida davant la xemeneia, atiava les brases:

—S'ha de portar llenya! —va dir només sentir els passos de l'Isidre.

—Ara quan vagi a l'estable n'agafaré. Però abans munyiré i posaré farratge. Segur que als corders ja els cal.

D'allà estant sentien com la mainada ja corria pel pis de dalt, on hi havia les habitacions, situades just damunt la cort

per aprofitar l'escalfor del bestiar i evitar així que a l'hivern fossin tan fredes. L'Isidre va agafar la galleda d'aigua i va sortir al porxo per rentar-se. El fred i l'aigua gelada li van posar la pell de gallina i li provocaren una esgarrifança. Va tirar l'aigua sobrant i va dirigir-se cap a l'estable.

El va rebre una fortor intensa que li va fer arrufar el nas. D'una llambregada ràpida va adonar-se que, en pocs dies, hauria de treure aquella catifa pudent de fems. Va fer uns passos endins, fins al lloc on hi havia la vaca; al seu costat els quatre vedells i, al fons, els xais i el porc, separats per una mitja paret.

Amb la força va agafar un bon pessic de farratge i va acabar d'omplir les menjadores dels corders, de la vaca i dels vedells, tot i que encara eren mig plenes. Al porc li va tirar un bon manyoc de col i aquest, amb un gruny, semblà donar-li les gràcies. Poca estona després entrava a la cuina amb la galleda plena de llet encara calenta. El foc revifat escalfava l'estança i donava un punt de benestar, cosa que va animar-lo.

A taula, asseguts, l'esperava la mainada. L'Isidre els va mirar complagut. L'Isidret, de set anys, orgullós i fort, tot el dia feia preguntes i la seva curiositat sobre la vida era inacabable. La Maria, de sis, tendra com la seva mare i molt assenyada, era la veu prudent que feia veure al seu germà les animalades que feia i deia. I la Magdalena, la petita, que encara no en tenia quatre, amb prou feines se li sentia la veu; sempre amb posat seriós, només observava. Semblava més gran pel fet que aprofitava la roba de la seva germana: com que li anava baldera, engrandia encara més la seva seriositat.

La Constança va agafar la llet i va repartir-la en gots que deixà damunt la taula. Tota la família va disposar-se a fer el primer mos del dia; en acabar cadascú aniria a complir les seves obligacions.

—Avui tenia previst baixar a Bellver. Cal comprar bacallà,

farina, pasta i xocolata. Però amb aquesta borrufa no m'hi vull arriscar. Intentaré fer la bugada, ja fa massa dies que no rento —comentà la Constança, entre glop i glop.

—Vols dir que podràs? —va preguntar-li l'Isidre—. Baixar al riu amb tota la roba i aquest vent... —Es va aturar uns moments—. Com anem de diners? —preguntà com per canviar de tema.

—Com sempre, malament —digué avorrida la Constança.

—Esperem que aquest any a la fira la venda dels vedells vagi millor. Si aconseguim vendre'ls tots quatre, la cosa anirà bé —va fer una pausa—. He parlat amb en Venanci. Plantarem el blat de primavera conjuntament. Esperem que el temps no sigui malparit i tinguem una bona collita. —L'Isidre parlava conscient que els tres marrecs l'escoltaven.

—Pare, jo no vull anar a l'escola —feu de cop l'Isidret, amb cara d'enfurryat—. Per fer la feina no em cal llegir ni escriure.

L'Isidre i la Constança se'l miraven. Tenien el cor dividit: mig els enorgullia que aquell fill seu fos tan després per voler-los ajudar i mig els empenyia a convèncer-lo que l'escola era la millor opció per a ell.

—Isidret, fill, ja veus com és la vida aquí. Dura, desagradada, sense cap recompensa; tot al contrari. Sempre patint i esperant que el cel no ens castigui encara més del que ho fa la natura —el discorsejava amorosament la Constança. La seva veu, suau i tranquil·la, apaivagava els impulsos del seu fill.

—La mare té raó —va afegir, com sempre assenyada, la Maria—. A mi sí que m'agrada anar a l'escola —afirmà mentre es mirava el seu germà i aquest li responia amb una ganyota.

La llum grisenca començava a tenyir el cel: hora de posar-se en marxa. Els tres vaillets van agafar la bossa on portaven la llibreta i el llapis i, posant-se la samarra i la bufanda,

van sortir corrents cap a l'escola. L'Isidre va tornar a l'estable per agafar llenya; havia deixat la porta oberta que, impel·lida pel vent, només feia que picar contra el marc. Va agafar uns quants troncs, els va dipositar dins una flassada que tenia per a aquesta tasca i va tornar a la cuina, deixant-los just al costat de la xemeneia.

—Maleït sia! —va protestar—. Ja m'he clavat una estella.

—A veure... —va dir la Constança agafant unes tisoires. Un cop localitzada, amb gest destre la va treure ràpidament.

—Hòstia, m'has fet mal! —Després d'uns segons de pausa, va començar a explicar-li la reunió que tenia aquell dia—. Avui tenim plenari. Ha arribat una circular del governador civil i...

—Encara no entenc què en treus, de ser alcalde —va interrompre'l ella, amb la veu plena de retret—. Tot són merders i tu, d'aquests, no en treus res. Només endarrerir la feina.

—Constança, no ho dubtis, és millor ser on soc. Si no, moltes vegades no ens assabentaríem de res.

—Tu que no et refies de res ni de ningú. Això passa! —Sabia el caràcter fort i eixut del seu marit i la malfiança inherent en tots els homes del país.

—Pensa el que et doni la gana, però el temps em donarà la raó —deia convençut.

—Tot el que vulguis, però l'hivern encara és ben viu i pel que sembla llarg. Els fems...

—Sí, ja ho sé! Abans, quan he entrat a l'estable, ja hi he pensat.

—Doncs potser menys pensar i...

—Prou, Constança! —digué, tip d'aquella discussió—. Jo ja sé què he de fer! —Es va aixecar i va sortir de la cuina deixant-la amb la paraula a la boca.

La neu ja no volava, el vent s'havia aturat de cop. L'Isidre, camí de l'ajuntament, va poder veure com els seus fills, acompanyats per la resta de la mainada del poble, baixaven cap a Ordèn, on hi havia l'escola. Llavors va recordar que el mestre havia demanat llenya per a l'estufa. «Maleïda memòria», va mormolar per dins. Només acabar la reunió els en baixaria.

Arribat a l'ajuntament, per la finestra que donava a la sala de plens, va distingir tres figures: la d'en Marcel·lí de Cal Ximplet, la d'en Ventura de Ca l'Hereu i la d'en Nicasí Torné, el secretari. Tots tres, asseguts a la taula, repassaven actes anteriors. Com que en Marcel·lí i en Ventura no sabien ni llegir ni escriure, en Torné els les llegia; era la manera que tenien perquè hi donessin el vistiplau com a membres de la junta consistorial que eren. L'Isidre, només entrar, els va saludar i fent una ullada ràpida a la sala va veure que encara faltava algú.

—No ha arribat en Lluïсот? —preguntà amb to agre.

—No —li va contestar en Torné, mirant-lo—. Però no crec que trigui. L'he trobat quan venia cap aquí. Anava a recollir una cabra que se li havia escapat. M'ha comentat que també vindrà en Giralt.

—Doncs jo voldria que hi fos present tot el poble, no només els de sempre. El que us he de comunicar és important.

—Ja saps que alguns són fora, fent el carbó —va recordar-li en Torné.

L'Isidre anava a dir alguna cosa, però la veu d'en Ventura el va aturar:

—Ai, Verge santa, ja veig a venir problemes...

La porta es va obrir de cop fent tremolar les flames de les làmpades d'oli. Entraven en Lluïсот i en Giralt i amb ells alguns flocs que es van atrevir a traspasar l'entrada, tot i desfer-se immediatament.

—Torna a nevar —va comentar en Lluïсот, més que res per trencar el silenci.

—Any de neu, any de Déu! —vaticinà en Ventura.

—Deixeu en pau Déu, ell no vindrà a fer-nos la feina...

—va dir, aspre, en Giralt.

—No sou creient, Giralt, i això us portarà molts disgustos —proclamà en Ventura.

—Mireu, Ventura, els disgustos ja els tinc vivint en aquest miserable lloc. No cal pas que Déu hi posi de la seva part.

—Deixem les creences per a un altre moment —va tallar l'Isidre, una miqueta tip d'aquella estúpida discussió—. Ara toca afrontar la realitat i aquesta passa per la carta rebuda del govern civil.

Un silenci dens va omplir l'estança. Tan sols es movia en Ventura, atiant el foc que havia encès quan hi havia entrat.

—Seguem —quasi ordenà l'Isidre, convertint-se en el centre de les mirades.

Va passar el paper al secretari per tal que el llegís. Un cop acabada la lectura, es va mirar cadascun dels assistents, per si havien quedat dubtes:

—O sigui, se'ns emplaça a remetre a l'enginyer en cap del districte forestal i al govern de la província nota detallada del que traiem de la muntanya. I per separat!

En Giralt tenia el rostre envermellit com un tomàquet d'estiu:

—Per tant, hem de dir què necessitem o volem utilitzar els veïns del poble per a l'any vinent? Això és una canallada! Ens volen cobrar fins i tot per la merda que fot el bestiar. Són una colla de lladres! —La indignació era de tal magnitud que semblava estar a punt de tenir un cobriment de cor. En Lluïso, en Ventura i en Marcel·lí, per la seva banda, assentien a les seves paraules brandant el cap.

—Sigui com sigui, s'haurà de crear una comissió per complir aquest requeriment —sentencià l'Isidre. I després d'una pausa afegí—: Jo ja en tinc prou amb altres coses...

—Ja me n'ocuparé jo! —va dir en Lluïсот, tot convençut.

—Doncs t'ajudaré —va proclamar, decididament, en Giralt.

—Doncs que no se'n parli més. Nicasi, aixeca acta —ordenà l'Isidre—. Ens esperarem aquí fins que la tinguis enllestida, vull que quedi signada un cop redactada. —L'Isidre no acabava de refiar-se'n i volia que tot quedés per escrit, no fos cas que els voluntaris se'n desdiguessin.

El campanar tocava les dotze quan sortien de la junta. El cel per fi s'havia obert i mostrava un blau intens. En girar la cantonada va albirar la Constança, que passava per davant de l'església. Anava acompanyada de la Consol, la seva cosina i amiga. De lluny se sentien els crits i els jocs de la mainada que, sortint de l'escola, pujava cap al poble.

—La neu ha tapat les pedres on esbandim la roba. Quasi m'ha estat impossible fer la bugada —va dir la Constança, fatigada, quan arribava a l'altura de l'Isidre.

—Hola, Consol —saludà l'Isidre—. Acabem de sortir de l'ajuntament. En Lluïсот se n'ha anat amb en Giralt, tenen feina a fer.

—Vosaltres i els vostres assumptes —va dir la Consol, rebufant—. El que hauríeu de fer és netejar els carrers. És impossible caminar-hi sense relliscar. Ves darrere de l'església i mira-ho tu mateix, hem hagut de donar tota la volta i passar pel davant, i així i tot per poc que no hi deixem coll i barres.

—Tu, Consol, sempre tan exagerada!

Aquesta se'l va mirar amb aire displicent. Sense dir res més va anar tirant carrer avall, cap a casa seva.

—La Consol té raó —comentà la Constança—. Hi ha gel a tots els carrers i la neu que ha caigut aquest matí no ha estat suficient per tapar-lo.

—D'acord, prou! Després de dinar aniré a buscar en Ventura i netejarem el carrer que baixa al riu per davant de l'església, que és el més planer. El de darrere davalla molt.

Les rialles i la xerinola dels nens els van fer girar cap al camí que pujava d'Ordèn. Ja eren molt a prop de l'església. Junt amb l'Isidret, la Maria i la Magdalena venien els seus tres cosins i la resta de la mainada del poble. Sentint-los, semblava que tenien algun motiu per tirar endavant enmig de tanta penúria.

No gaire lluny d'allà, en Lluïсот i en Giralt ja s'organitzaven la feina a què s'havien compromès. Calculaven que en cinc dies ho tindrien tot enllestit, si més no la qüestió que afectava els altres. Quan arribessin a la seva, ja seria una altra cosa.

Durant l'enterrament del seu avi, l'Aurora i el seu germà Ricard senten com algú insulta el difunt des de la porta del cementiri. La curiositat per saber l'origen d'aquella rancúnia i per conèixer la història del seu avi, de qui a penes saben res, els porta a Bellver per investigar els seus orígens familiars, tot i l'oposició de la Marta, la seva mare. Juntament amb el Pau, s'endinsaran en una història de morts, venjances i traïcions que es remunta al Talltendre de finals del segle XIX, en temps de l'alcalde Isidre Pons, quan es va gestar un conflicte que ha perviscut durant generacions. Sense saber-ho, els tres joves estan a punt de desenterrar una història que tindrà conseqüències en les seves pròpies vides.

Una novel·la basada en fets reals que transcorre a Cerdanya i ha captivat centenars de lectors.

anem
EDITORS *narrativa*

